

Світличний О. О.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного права
Інституту гуманітарних і соціальних наук
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

ДИНАМІКА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ САНКЦІЙ У ПРОТИДІЇ РОЗБЕЩЕННЮ НЕПОВНОЛІТНІХ

THE DYNAMICS OF CRIMINAL SANCTIONS IN COMBATING THE CORRUPTION OF MINORS

У статті розглядаються кримінально правові санкції, призначення кримінального покарання та їх місце в протидії розбещенню неповнолітніх. На сьогодні оцінка суспільної небезпеки розбещення неповнолітніх і динаміка кримінально-правових санкцій суттєво посилилася. На це вплинули негативні наслідки світової соціально-економічної кризи, що спричинили погіршення соціально-економічних, морально-психологічних, кримінологічних та інших показників суспільного життя в Україні.

Проблема спеціальної превенції в санкціях статевих злочинів проти малолітніх осіб останнім часом набула особливої актуальності у зв'язку із впровадженням деякими країнами примусового заходу хімічної стерилізації чи кастрації педофілів. Законопроект № 0977 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за злочини, вчинені стосовно малолітньої особи, неповнолітньої особи, особи, яка не досягла статевої зрілості» пропонує хімічну кастрацію педофілів і насильників, а також введення публічного реєстру цих осіб.

Глобальне поширення дитячої порнографії в мережі Інтернет, розвиток інфраструктури дитячого «секс-туризму» та інше змінили погляди законодавця на суспільну небезпеку та, відповідно, динаміку санкцій за розпусні дії щодо неповнолітніх. З набуттям чинності Закону України від 19 грудня 2019 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, та посилення відповідальності за злочини, вчинені проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи» протидія статевим злочинам проти дітей набула особливої гостроти. Є підстави визначення нового етапу протидії статевим злочинам проти малолітньої особи.

У сучасних умовах лише ізоляція від суспільства засудженого, який вчинив розпусні дії щодо неповнолітньої особи, забезпечує тривалий термін невчинення ним тотожного або однорідного статевих злочину, відновлює психологічну рівновагу та надає впевненість у безпеці неповнолітній особі. Досить високий характер і ступень суспільної небезпеки розбещення малолітніх осіб на сучасному етапі протидії статевим злочинам має реалізуватися в окремії частині 3 ст. 156 КК з більш суворою санкцією.

На підставах системно-структурного аналізу вносяться пропозиції щодо вдосконалення санкцій та призначення покарання за розбещення неповнолітніх.

Ключові слова: розбещення неповнолітніх, характер і ступінь суспільної небезпеки, малолітня особа, кримінально правова санкція, покарання, призначення покарання, протидія статевим злочинам.

The article deals with criminal sanctions, the imposition of criminal penalties and their place in countering the abuse of minors. To date, the assessment of the public's danger of corrupting minors and the dynamics of criminal sanctions have increased significantly. It was influenced by the negative effects of the global socio-economic crisis, which caused the deterioration of socio-economic, moral-psychological, criminological and other indicators of social life in Ukraine.

The problem of special prevention in the sanction of sexual crimes against minors has recently become particularly relevant in connection with the introduction in some countries of forced measures such as chemical sterilization or castration of pedophiles. Bill No. 0977 «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Increasing Responsibility for Crimes Committed against a Minor, a Minor, a Mature Person» proposes chemical castration of pedophiles and abusers, as well as the introduction of a public register of these persons.

The global spread of child pornography on the Internet, the development of child sex tourism infrastructure and more have changed the views of the legislator on public danger and, accordingly, the dynamics of sanction for lecherous acts against minors. With the entry into force of the Law of Ukraine of December 19, 2019 «On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Introduction of a Unified Register of Persons Convicted of Sexual and Sexual Offenses of a Minor, and Increasing Responsibility for Sexual Offenses and Sexual Freedom of the immunity of a minor "countering sexual crimes against children has become particularly acute. There are reasons to define a new stage in combating sexual crimes against a minor.

In modern conditions, only isolation from the society of a convict who has committed profane acts against a minor provides a long term for not committing the same or homogeneous sexual crime, restoring psychological equilibrium and giving assurance of safety to a minor.

On the basis of systematic structural analysis, proposals are made to improve sanctions and punish minors for corrupting them.

Key words: child molestation, nature and degree of public danger, minor, criminal sanction, punishment, punishment, countering sexual crimes.

Постановка проблеми. Протидія розбещенню неповнолітніх зумовлюється системою соціально-правових обставин, серед яких особливе місце займають кримінально-правові санкції відповідної

норми за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи та правильність їх застосування. Протидія розбещенню неповнолітніх знаходить своє втілення певною мірою також і в кри-

мінально-правових санкціях та призначенні кримінального покарання винним за вчинення розпусних дій. Кримінальні санкції, як визнається в літературі, виступають змістом діяльності законодавця щодо протидії злочинам проти статевої свободи та статевої недоторканості неповнолітньої особи та визначення видів і розмірів кримінальних покарань, що можуть бути застосовані за їх вчинення.

Метою статті є визначення ефективності кримінально-правової протидії розбещенню неповнолітніх шляхом аналізу динаміки кримінально-правових санкцій та призначених на їх основі покарань за розпусні дії щодо неповнолітніх та малолітніх осіб, передбачених ст. 156 КК.

Аналіз дослідження проблеми. Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, серед яких і розбещення неповнолітніх, досліджувалися вітчизняними правниками, такими, як: С.М. Авраменко, Ю.В. Александров, М.І. Бажанов, В.І. Борисов, Л.П. Брич, Л.В. Дорош, О.О. Дудоров, О.Г. Кальман, С.С. Косенко, К.Д. Кулик, Т.Д. Лиско, Я.В. Мачужак, Л.І. Мороз, В.О. Навроцький, М.І. Хавронюк, П.В. Хряпінський, С.В. Чмут, А.П. Шеремет та ін. На теоретичних та прикладних положеннях досліджень злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи цих правників ми сформуємо авторське бачення ефективності протидії розбещенню неповнолітніх шляхом динаміки кримінально-правових санкцій.

Виклад основного матеріалу. Загальновизнано, що характер і ступінь суспільної небезпеки будь-якого злочину, в тому числі й розбещення неповнолітніх, відображається в санкції кримінально-правової норми. Санкція – це частина кримінально-правової норми, яка має державно-примусовий якісно-кількісний характер і є формально визначеною об'єктивно-суб'єктивною моделлю заходів кримінально-правового впливу, що застосовуються до осіб, які вчинили злочин [1, с. 24; 2, с. 88–89]. Соціальне завдання санкцій з моменту набуття чинності закону про кримінальну відповідальність – загальне запобігання правопорушенням, якщо ж правопорушення вчинено, то застосування та реалізація санкції спрямовується на здійснення завдань загальної та індивідуальної превенції, виправлення правопорушника, відновлення у всіх можливих випадках порушеного правопорядку. Санкція кримінально-правової норми, що передбачена у ст. 156 КК, має перебувати в прямій залежності від типової суспільної небезпеки розбещення неповнолітніх й узгоджуватися з іншими санкціями Розділу IV «Злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості» Особливої частини КК, а також бути пропорційною рівню соціальної значущості тих прав і свобод, які втрачає або в яких обмежується засуджений.

В історичній ретроспективі законодавець по-різному оцінював суспільну небезпеку розбещення неповнолітніх. У радянський період цей злочин проти статевої недоторканості неповнолітніх здебільшого відносився до злочинів середньої тяжкості, що відображалось у санкціях відповідних норм.

Санкції ст. 168 КК УСРР 1922 р. та ст. 163 КК УСРР 1927 р. встановлювали покарання у вигляді позбавлення свободи на строк до п'яти років [3]. Санкція ст. 121 КК УРСР 1960 р. встановлювала покарання у вигляді позбавлення свободи на строк до двох років або висилкою на строк до трьох років» [4]. У порівнянні з іншими санкціями Глави III Особливої частини КК 1960 р. санкція розбещення неповнолітніх була найм'якша. Отже, сформувалася суспільно-правова оцінка розбещення неповнолітніх як найменш небезпечного злочину проти статевої недоторканості малолітньої особи.

Чинний КК України 2001 р. спочатку в ст. 156 КК передбачав у ч. 1 покарання у вигляді арешту на строк до шести місяців або обмеження волі на строк до трьох років, а у ч. 2 – обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на строк до трьох років. За тогочасною оцінкою суспільної небезпеки розбещення неповнолітніх, що знайшло відображення у санкціях ч. 1 і ч. 2 ст. 156 КК, навіть вчинене щодо малолітньої особи батьком, матір'ю або особою, що їх замінює, визнавалися злочином середньої тяжкості. Законодавець у визначенні суспільної небезпеки досліджуваного злочину фактично на півсторіччя повернувся назад. За соціологічними даними П.В. Хряпінського та С.В. Чмута, таке становище позначилося на професійній правосвідомості практичних працівників, більшість опитаних респондентів відносять досліджуваний злочин до таких, що мають незначну суспільну небезпеку – 50,3%, утім 2,5% визначають розбещення як особливо небезпечний злочин, а 47,2% вважають суспільну небезпеку розпусних дій значною [5, с. 167].

В останні роки оцінка суспільної небезпеки розбещення неповнолітніх і динаміка кримінально-правових санкцій суттєво посилилася. На це вплинули негативні наслідки світової соціально-економічної кризи, що спричинили погіршення соціально-економічних, морально-психологічних, кримінологічних та інших показників суспільного життя в Україні, а також глобальне поширення дитячої порнографії в мережі Інтернет, розвиток інфраструктури «секс-туризму» та інше змінили погляди законодавця на суспільну небезпеку та, відповідно, динаміку санкції за розпусні дії щодо неповнолітніх. Так, Законом України «Про внесення змін до статей 155 та 156 Кримінального кодексу України щодо відповідальності за розбещення неповнолітніх» від 25.09.2008 р. майже вдвічі посилено відповідальність за розбещення неповнолітніх. Санкція ст. 156 КК стала альтернативною й передбачила покарання у вигляді обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк. Очевидно, що обмеження волі та позбавлення волі на вказаний строк застосовуються як основні покарання [6]. З набуттям чинності Закону України від 14.03.2018 р. «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту дітей від сексуальних зловживань та сексуальної експлуатації» протидія статевим злочинам проти дітей набула особливої гостроти.

Є підстави визначення нового етапу протидії статевим злочинам проти неповнолітніх. У новій редакції ст. 156 КК України «Розбещення неповнолітніх» викладено у двох частинах: «1. Вчинення розпусних дій щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, – караються обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк. 2. Ті самі дії, вчинені щодо малолітньої особи або вчинені членами сім'ї чи близькими родичами, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього, – караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого» [7]. Закон України від 19 грудня 2019 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, та посилення відповідальності за злочини, вчинені проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи», не вносить зміни до ст. 156 КК, але посилює кримінальну відповідальність за вчинення злочинів, передбачених ст. ст. 152 та 153 КК, якщо ці злочини вчинені особою, яка раніше вчинила будь-який із злочинів, передбачених частиною четвертою статті 152, статтею 155 або частиною другою статті 156 КК. Караються такі дії позбавленням волі на строк п'ятнадцять років або довічним позбавленням волі» [8]. Крім того, вводиться комплекс правообмежень щодо осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи: створюється єдиний реєстр осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи; встановлюється адміністративний нагляд терміном від одного року до двох років, який не може перевищувати термінів, передбачених законом для погашення або зняття судимості для осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи.

Кримінально-правові санкції мають відповідати суспільній небезпеці злочинного діяння і поширеності злочинів певного виду, бути узгодженими із санкціями за вчинення інших, близьких за видом і характером злочинів. Санкція має надавати можливість індивідуалізувати покарання з урахуванням потенційних варіантів учинення злочину в реальності, повинна будуватися на принципах доцільності, обґрунтованості, законності, рівності громадян перед законом, вини, справедливості, гуманізму, невідворотності кримінальної відповідальності, індивідуалізації покарання та економії заходів кримінально-правового впливу. Безумовно, як вказують А.А. Музика та О.П. Горох, у цьому процесі має бути врахований і набутий досвід боротьби зі злочинністю, дані судової практики, результати наукових досліджень. Побудова санкції з урахуванням зазначених положень, а також дотримання загальноприйнятих правил юридичної техніки дозволить на практиці уникнути ситуації, коли судами призначаються

різні покарання за злочини, що за багатьма ознаками схожі як «близнята». І, навпаки, коли за злочини, що не схожі ні за характером, ні за ступенем суспільної небезпеки, призначаються майже однакові вид і міра покарання [9, с. 78–79].

Типовим (базовим) покаранням за розпусні дії щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, принаймні поки що є обмеження волі на строк до п'яти років. Основними правообмежувальними елементами покарання є поєднання двох заходів: а) обмеження особистої свободи засудженого та б) примусове залучення засудженого до праці. Ефективність покарання у вигляді обмеження волі щодо особи, яка посягнула на статево недоторканість малолітніх осіб, викликає певні заперечення. Реалізація цього покарання не призводить до повного виключення можливості вчинення нового тотожного або однорідного статевого злочину щодо неповнолітнього засудженим у період його відбування. На думку Б.О. Кирися, О.В. Лисодеда та інших правників, процес виконання цього покарання практично не пов'язаний з повною ізоляцією засудженого від суспільства [10, с. 181; 11, с. 162]. У дослідженій нами судовій практиці обмеження волі як основне покарання особі, яка була визнана винною у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 156 КК, застосовувалося у 17,6%. При цьому строк обмеження волі у 62,4% не перевищував 1,5–2 роки, а застосування ст. 75 КК у вигляді звільнення від відбування покарання з випробуванням та іспитивим строком до трьох років загалом робить покарання засудженого «міфічним фантомом» [12, с. 262–263]. На наш погляд, призначення цього покарання за вчинення розпусних дій щодо малолітніх осіб, з міркувань спеціальної превенції, забезпечення статевої недоторканості потерпілих є неприйнятним. Серед кримінальних покарань тільки позбавлення волі на певний строк у повній мірі відповідає суспільній небезпеці розбещення неповнолітніх, забезпечує спеціальну превенцію та режим статевої недоторканості неповнолітніх потерпілих. Така позиція повністю узгоджується з вимогами щодо захисту дітей від сексуальної експлуатації та сексуального розбещення. Країна має вживати законодавчі заходи для забезпечення покарання ефективними, пропорційними та переконливими санкціями щодо правопорушень відповідно до ступеня їхньої тяжкості. Тому типовим покаранням за вчинення розпусних дій має стати позбавлення волі засудженого на строк до п'яти років. Основним правообмеженням цього виду кримінального покарання є обмеження волі, крім того, законодавець вказав на місце й строк здійснення такого правообмеження. Ю.А. Пономаренко визначає позбавлення волі як покарання, що полягає в обмеженні права особи, що вчинила злочин, на особисту свободу шляхом повної ізоляції її від суспільства на строк, визначений вироком суду [13, с. 210]. Під ізоляцією від суспільства розуміється не тільки фізична (тілесна), а й духовна (соціальна, соціально-психологічна) ізоляція. Фізична ізоляція поділяється на основну (зовнішню, що полягає у поміщенні злочинця в межі

периметра інженерно-технічних засобів охорони) та додаткову (внутрішню, що виявляється у необхідності пересування та перебування засудженого тільки у локальних ізольованих місцях колонії, де йому дозволено знаходитися адміністрацією, або у приміщеннях закритого типу). Духовна ізоляція полягає в обмеженні можливості спілкування, отримання та поширення засудженим певних видів інформації тощо [14, с. 119–120]. У ч. 1 ст. 156 КК слід залишити лише строк позбавлення волі до п'яти років. Ізоляція засудженого, який вчинив розпусні дії щодо неповнолітньої особи, забезпечує тривалий термін невчинення ним тотожного або однорідного статевого злочину, відновлює психологічну рівновагу та надає впевненість у безпеці неповнолітній особі.

На думку правників, що досліджували статеві злочини, негативною рисою кримінального закону є неузгодженість у визначенні типової санкції за подібні або близькі за характером і ступенем суспільної небезпеки статеві злочини [15, с. 197; 16, с. 82]. Щодо санкцій за розбещення неповнолітніх, то насамперед виникає проблема тотожності санкцій ч. 1 і ч. 2 ст. 156 КК із санкціями ч. 1 і ч. 2 ст. 155 КК. Натомість ці злочини мають суттєві відмінності як за характером та змістом суспільно-небезпечних дій, так і за можливими суспільно-небезпечними наслідками. Розбещення неповнолітніх традиційно вважається менш тяжким статевим злочином щодо неповнолітніх, аніж статеві зносини з особою, яка не досягла шістнадцятирічного віку, тому санкції ч. 1 і ч. 2 ст. 156 КК мають бути менш суворими, аніж санкції ч. 1 і ч. 2 ст. 155 КК [17]. Практика призначення кримінального покарання теж засвідчує, що за вчинення розпусних дій щодо осіб, які не досягли шістнадцятирічного віку, суди призначали більш м'яке покарання порівняно із вчиненням статевих зносин з особою, яка не досягла того ж віку. Одним зі шляхів подолання цього протиріччя, з урахуванням того, що чинна редакція санкцій ч. 1 та ч. 2 ст. 156 КК порівняно з іншими злочинами проти статевої недоторканості неповнолітніх осіб доволі загрозливого вигляду може полягати, з одного боку, в підвищенні нижньої межі основного покарання у вигляді обмеження волі від трьох років та позбавлення волі від двох років для санкції ч. 1 ст. 155 КК; з іншого боку – збільшення верхньої межі додаткового покарання у вигляді позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років для санкції ч. 2 ст. 155 КК. Що ж стосується санкцій ст. 156 КК, то на сьогодні вони є більш менш прийнятними. Утім, досить високий характер і ступень суспільної небезпеки розбещення малолітніх осіб на сучасному етапі протидії статевим злочинам має реалізуватися в окремій частині 3 ст. 156 КК із більш суворою санкцією.

Проблема спеціальної превенції в санкціях статевих злочинів проти малолітніх осіб останнім часом набула особливої актуальності у зв'язку із впровадженням деякими зарубіжними країнами такого покарання, як хімічна стерилізація чи кастрація педофілів. У Польщі вже понад 10 років, як було впрова-

джено Закон про хімічну кастрацію. Так само карують педофілів у Франції, Бельгії, Данії та в інших європейських країнах. В Естонії з 2012 року діє програма добровільної хімічної кастрації осіб, втім програма не запрацювала. За ці роки тільки чотири людини погодилося на процедуру. Жорстокіша міра покарання загрожує педофілам в Індонезії. За сексуальну наругу над дитиною гвалтівнику загрожує страта. В Україні принаймні хімічну кастрацію не застосовують. Однак з 2017 року у Верховній Раді лежить мінімум два законопроекти про застосування хімічної кастрації до осіб, обвинувачених у вчиненні злочину проти статевої недоторканості малолітньої дитини. Так, законопроект № 0977 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за злочини, вчинені стосовно малолітньої особи, неповнолітньої особи, особи, яка не досягла статевої зрілості» [18] пропонував хімічну кастрацію педофілів і насильників, яка застосовується в багатьох європейських країнах світу й деяких американських штатах, а також введення публічного реєстру цих осіб.

Призначення кримінального покарання є основною формою реалізації кримінальної відповідальності за вчинення будь-якого злочину, в тому числі й за вчинення розпусних дій щодо неповнолітніх. Особі, яка вчинила злочин, має бути призначено покарання, необхідне й достатнє для її виправлення та запобігання новим злочинам. Більш суворий вид покарання з числа передбачених за вчинений злочин призначається лише у разі, якщо менш суворий вид покарання буде недостатній для виправлення особи та запобігання вчиненню нею нових злочинів (ч. 2 ст. 65 КК).

У разі засудження особи за розбещення неповнолітніх у період 2001–2008 рр. суди призначали покарання у вигляді обмеження волі на півтора – два роки (17,6% випадків). Більші строки обмеження волі судами не призначалися. У 36,1% випадків обмеження волі призначалося від трьох до п'яти років. Натомість починаючи з першої половини 2009 р. суди стали призначати й більш суворе покарання, як правило, у сукупності з іншими, більш тяжкими статевими злочинами, та воно повністю поглиналося більш суворим покаранням. Основним покаранням за розбещення неповнолітніх, що призначалося судами засудженим, було позбавлення волі на строк до трьох років за ч. 1 (57,1%) та до п'яти років за ч. 2 ст. 156 КК (56,3%). Призначення незначного покарання в межах санкції ч. 1 ст. 156 КК, на наш погляд, є додатковим аргументом на користь недоцільності посилення кримінального покарання за вчинення досліджуваного злочину. При цьому досить високою є частка звільнених від відбування призначеного покарання з випробуванням (ч. 1 ст. 156 КК – 52,7% осіб; ч. 2 ст. 156 – 33,5% осіб) [12, с. 263]. Дослідження обвинувальних вироків 2009–2017 рр. свідчить, що особливого посилення покарання не відбулося, й на конкретні обставини, що визначають підвищений ступінь суспільної небезпеки розбещення неповнолітніх, суди не посилювалися. Обмеж-

увалися загальним визначенням «ступеня суспільної небезпеки злочину, вчиненого певною особою», іноді згадувалось «про негативний вплив розпусних дій певної особи на нормальний розвиток та виховання неповнолітнього» (18,2%) та/або «про порушення певною особою моральних засад у статевій сфері суспільства» (8,5%). Особистісні характеристики винного також рідко знаходили своє відображення в обвинувальних вироках. Так, як негативні риси винного вказувались відсутність постійного місця роботи (ч. 1 – 21,0% осіб; ч. 2 – 10,0% осіб), зловживання довірливістю або необізнаністю потерпілої особи (ч. 1 – 12,7% осіб; ч. 2 – 25,8% осіб), значна тривалість вчинення злочину (ч. 1 – 21,8% осіб; ч. 2 – 20,6% осіб). Неправильною є позиція деяких судів, що пом'якшуючими обставинами називають «наявність утриманців та неповнолітніх дітей», які саме й були потерпілими ч. 2 ст. 156 КК (6,3% осіб).

Висновки. На сьогодні динаміка кримінально-правових санкцій у протидії розбещенню неповнолітніх отримала певні сигнали щодо посилення, з одного боку, відбувається диференціація відповідальності за розбещення малолітніх осіб та закріплення більш жорстких покарань у санкціях

ч.ч. 1-2 ст. 156 КК, а з іншого боку, слід висловити однозначну правову позицію вищих судових інстанцій України щодо призначення більш жорстких кримінальних покарань, інших правових обмежень прав і свобод винних у вчиненні розбещення неповнолітніх, а особливо малолітніх осіб. За такою вимогою, пропонуємо нову редакцію ст. 156 КК: «Розбещення неповнолітніх. 1. Вчинення розпусних дій щодо особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку, – караються позбавленням волі на строк до п'яти років. 2. Ті самі дії, вчинені членами сім'ї чи близькими родичами, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілого або піклування про нього, – караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років або без такого. 3. Дії, передбачені частинами першою та частиною другою цієї статті, вчинені щодо малолітньої або малолітнього, які не досягли чотирнадцятирічного віку, – караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до п'яти років або без такого».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Книженко О.О. Санкції у кримінальному праві : монографія. Харків : Ника Нова, 2011. 336 с.
2. Денисова Т.А. Поняття кримінально-правової санкції. *Право та державне управління* : зб. наук. пр. 2011. № 1. С. 83–89.
3. Див.: Уголовный кодекс УССР 1922 г. Харьков : Изд Наркомюста УССР, 1922. 100 с. ; Уголовный кодекс УССР в ред. 1927 г. Харьков : Юрид изд-во НКЮ УССР, 1927. 322 с.
4. Кримінальний кодекс Української РСР. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1961. № 2. Ст. 14.
5. Чмут С.В., Хряпінський П.В. Кримінальна відповідальність за статеві зносини з особою, яка не досягла статевої зрілості : монографія. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2011. 184 с.
6. Про внесення змін до статей 155 та 156 Кримінального кодексу України щодо відповідальності за розбещення неповнолітніх : Закон України від 25.09.2008 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2008. № 25–26. Ст. 131.
7. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо захисту дітей від сексуальних зловживань та сексуальної експлуатації : Закон України від 14 березня 2018 р. *Відомості Верховної Ради*. 2018. № 17. Ст. 150.
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження єдиного реєстру осіб, засуджених за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи, та посилення відповідальності за злочини, вчинені проти статевої свободи та статевої недоторканості малолітньої особи : Закон України від 19 грудня 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/409-20> (дата звернення: 08.01.2020).
9. Музика А.А., Горох О.П. Покарання за незаконний обіг наркотичних засобів : монографія. Хмельницький : Вид-во Хмельн. ун-ту управл. та права, 2010. 256 с.
10. Кириш Б.О. Застосування покарання у вигляді обмеження волі. *Вісник Хмельн. ін.-ту регіон. управл. та права*. 2004. № 3. С. 175–182.
11. Лисодед О.В. Питання виконання покарання у виді обмеження волі. *Проблеми законності : респ. міжвід. наук. збірник*. Харків : Націон. юрид. акад. України, 2007. С. 155–162.
12. Світличний О.О., Хряпінський П.В. Кримінальна відповідальність за розбещення неповнолітніх : монографія. Дніпропетровськ : НГУ Літограф, 2014. 265 с.
13. Пономаренко Ю.А. Види наказаний по уголовному праву Украины : монографія. Харків : ФИНН, 2009. 344 с.
14. Ліпницький В.А. Ізоляція як елемент режиму позбавлення волі. *Проблеми законності : міжвід. наук. зб.* 2006. Вип. 80. С. 115–121.
15. Кулик К.Д. Впровадження практики відновного правосуддя у справах про розбещення неповнолітніх в Україні. *Політика в сфері боротьби зі злочинністю* : матер. міжнар. наук.-практ., конф., Івано-Франківськ, 9–10 груд. 2016 р. Івано-Франківськ, 2017. С. 297–299.
16. Джужа О.М. Запобігання злочинам, пов'язаним із сексуальним насильством : монографія. Київ : Атіка, 2009. 240 с.
17. Хряпінський П.В., Чмут С.В. Кваліфікуючі ознаки статевих зносин з особою, яка не досягла статевої зрілості. *Часопис Академії адвокатури України*. 2009. № 2 (3). URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Chaau/2009-2/09hpvdsz.pdf/> (дата звернення: 28.12.2019).
18. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за злочини, вчинені стосовно малолітньої особи, неповнолітньої особи, особи, яка не досягла статевої зрілості : законопроект № 0977. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/1828004-rada-vidkhlilila-zakonoprojekt-schodo-khimichnoyi-kastratsiyi-pedofiliv> (дата звернення: 28.12.2019).